

**Avropada vəkil pe s n  dair əsas
prinsiplər haqqında Xartiya
və
Avropa vəkillərinin davranış
Kodeksi**

"Azərbaycan Hüquq İslahatları Mərkəzi" İB fəaliyyətinin əsas məqsədini ölkəmizdə aparılan mütərəqqi məhkəmə-hüquq islahatlarının ölkədə və xaricdə təbliği, bu sahədə əldə edilmiş təcrübənin mübadiləsi, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı məhkəmələrin fəaliyyətinə, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsi və genişləndirilməsi istiqamətində onların məhkəmələrə və digər orqanlara müraciət imkanlarının asanlaşdırılmasına dəstəyin verilməsi, hüquq maarifçiliyi işinin genişləndirilməsi, qanunçuluq və hüquq qaydalarının möhkəmləndirilməsinə yönələn proqramlar və layihələrin hazırlanması və həyata keçirilməsində görür. 2011-ci ilin yanvar ayından fəaliyyət göstərən Mərkəz haqqında əlavə məlumat əldə etmək üçün www.lawreform.az internet sahifəsinə daxil ola bilərsiniz.

Nəşrin məqsədi korrupsiya hallarının qarşısının alınması üzrə mübarizədə vəkillərin maarifləndirilməsini təmin etməklə ölkəmizdə aparılan məhkəmə-hüquq islahatlarına dəstək verməkdir.

Nəşrdə Avropa Vəkillər Kollegiyaları və Hüquq Birlikləri Şurası (CCBE) tərəfindən qəbul olunmuş "Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya" və "Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi" və onların Kommentariyasının Azərbaycan dilinə tərcüməsi öz əksini tapmışdır.

Nəşr Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə nəşr olunub.

Layihə rəhbəri: *Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyətinin, Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü, "Azərbaycan Hüquq İslahatları Mərkəzi" İctimai Birliyinin sədri h.e.f.d. Anar Bağırov*

Baş redaktor: hüquqşünas **Cavid Aliyev**

Tərcüməçilər: hüquqşünas **Elnur Əliyev**

hüquqşünas **Fərhad Nəcəfov**

Ünvan: Bakı şəhəri, Füzuli küçəsi 49,
SKS Plaza, 7-ci mərtəbə

Tel/Faks: +994 12 492 28 83

e-mail: info@lawreform.az

veb-səhifə: <http://www.lawreform.az/>

Layihə rəhbərinin adından

Danılmaz faktdır ki, bu gün hər birimiz qloballaşan dünyanın bir parçasına çevrilməkdəyik. Artıq məsafələr daha da qısalmış, müxtəlif xalqlara aid milli-mədəni dəyərlər bir-birlərinə nüfuz etməyə başlamışdır. Bunun isə öz növbəsində yeni, qlobal dəyərlərin yaranmasına gətirib çıxaracağı şübhəsizdir. Təbii ki, gələcəkdə bu gedişatın müsbət və ya mənfi nəticələri haqqında mühakimə yürütmək hələlik tez olsa da, biz hüquqşünaslar bu prosesə yaxşı mənada öz töhfəmizi verməkdən çəkinməməliyik.

Çağdaş dünyamızda "qloballaşma" adlandırdığımız bu proses elə bir həddə çatmışdır ki, artıq onun təsiri peşədaxili davranış qaydalarına sirayət etməkdədir. Vəkillik peşəsi də bu axından kənar qalmamışdır. Bunun ən uğurlu nümunələrindən biri kimi Avropa Vəkillər Kollegiyaları və Hüquq Birlikləri Şurası (CCBE) tərəfindən qəbul olunmuş "Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya" və "Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi"dir. Öz universallığı ilə seçilən bu sənədlər əksər dünya ölkələri tərəfindən qəbul olunaraq milli qanunvericiliyin zənginləşdirilməsində istifadə olunmuşdur. Belə ki, Fransa, Türkiyə, Polşa, Almaniya, Norveç və bir sıra digər ölkələrin təcrübəsində bu sənədlərdən yararlanılmışdır.

"Azərbaycan Hüquq İslahatları Mərkəzi" İB-nin təşkilatçılığı və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının maliyyə dəstəyi ilə nəşr olunan bu kitabın məqsədi korrupsiya hallarının qarşısının alınması üzrə mübarizədə vəkillərin maarifləndirilməsini təmin etməklə respublikamızda Ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan məhkəmə-hüquq islahatlarına dəstək verməkdir.

h.e.f.d. Anar Bağırov

***Vəkillər Kollegiyasının Rəyasət Heyətinin,
Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü***

MÜNDƏRİCAT

- A) Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya 8
- B) "Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya"nın Kommentariyası 10

Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi

1. PREAMBULA

- 1.1. Vəkilin cəmiyyətdəki funksiyası 18
- 1.2. Peşə davranışı qaydalarının təbiəti 18
- 1.3. Kodeksin məqsədi 19
- 1.4. Kodeksin şəxslərə görə qüvvəsi 20
- 1.5. Kodeksin tətbiq olunduğu fəaliyyətlərin əhatə dairəsinə görə qüvvəsi 20
- 1.6. Anlayışlar 21

2. ƏSAS PRİNSİPLƏR

- 2.1. Müstəqillik 21
- 2.2. Etimad və vicdanlılıq 22
- 2.3. Konfidensiallıq 22
- 2.4. Digər vəkil birlikləri tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalara hörmət 23
- 2.5. Vəkilliklə bir araya sığmayan fəaliyyət 23
- 2.6. İctimaiilik 23
- 2.7. Müştərinin marağı 24
- 2.8. Vəkilin müştəri qarşısındakı məsuliyyətinin həddi 24

3. MÜŞTƏRİLƏRLƏ MÜNƏSİBƏTLƏR

- 3.1. Tapşırığın qəbulu və ləğvi 24
- 3.2. Maraqların toqquşması 25
- 3.3. *Pactum de Quota Litis* 25
- 3.4. Ödənişlərin (xidmət haqlarının) məbləğinin tənzimlənməsi 26

3.5. Ödənişin (xidmət haqqının) əvvəlcədən ödənilməsi	26
3.6. Ödənişin (xidmət haqqının) qeyri-vəkillə bölüşdürülməsi	26
3.7. Məhkəmə xərcləri və hüquqi yardım	26
3.8. Müştərinin vəsaitləri	27
3.9. Peşə məsuliyyətinin sığortası	28
4. MƏHKƏMƏLƏRLƏ MÜNASİBƏT	
4.1. Məhkəmələrdə davranış qaydaları	28
4.2. Məhkəmə prosesində qanunauyğun davranış	28
4.3. Məhkəmədə davranış	28
4.4. Yanlış və ya çaşdırıcı məlumat	28
4.5. Hakim və digər məhkəmə işçiləri ilə münasibətlər	29
5. VƏKİLLƏR ARASINDA MÜNASİBƏTLƏR	
5.1. Vəkil peşəsinin "komanda ruhu"	29
5.2. Üzv ölkələrin vəkilləri arasında əməkdaşlıq	29
5.3. Vəkillər arasında yazışma	30
5.4. Təvsiyə ilə bağlı ödənişlər	30
5.5. Qarşı tərəflərlə əlaqə	30
5.6. (Bu maddə 06 dekabr 2002-ci ildə Dublində keçirilmiş Plenar İclasın qərarı ilə çıxarılmışdır)	30
5.7. Ödənişlə bağlı öhdəlik	30
5.8. Davamlı peşə təkmilləşməsi	31
5.9. Üzv ölkələrin vəkilləri arasında mübahisələr	31
İZAHƏDİCİ MEMORANDUM	33

"Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya" və "Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi"

Avropa Vəkillər Kollegiyaları və Hüquq Birlikləri Şurasının (CCBE) başlıca məqsədi öz daimi, qeyri-daimi və müşahidəçi üzvlərinin – vəkillər kollegiyalarının və hüquq birliklərinin Avropa və beynəlxalq səviyyədə vəkil peşəsinin həyata keçirilməsi, qanunun aliliyi prizmasından hüquq və təcrübənin inkişaf etdirilməsi, habelə ədalət mühakiməsi sisteminin idarə olunması sahəsində təmsil etməkdən ibarətdir (CCBE-nin Nizamnaməsi, Maddə III 1.a.).

Bu mənada CCBE Avropada təxminən 1 milyon hüquqşünas və vəkili birləşdirən vəkillər kollegiyaları və hüquq birliklərinin rəsmi təmsilçisidir.

Bu nəşrə CCBE tərəfindən qəbul olunmuş və təbiətləri etibarlı ilə çox fərqli olan iki sənəd daxil olunmuşdur.

Onlardan ən sonuncusu Brüsseldə 24.11.2006-cı il tarixdə CCBE-nin Plenar Sessiyasında qəbul olunmuş "Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında" Xartiyadır. Bu xartiya davranış qaydaları toplusu kimi başa düşülməməlidir. Xartiya bütün Avropada, hətta daimi, qeyri-daimi və müşahidəçi üzv dövlətlərdən başqa digər dövlətlərdə də tətbiq olunmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur. Xartiyada vəkil peşəsinə tənzimləyən milli və beynəlxalq xarakterli 10 əsas prinsiplər qeyd olunmuşdur.

Bundan başqa, Xartiyanın məqsədi vəkillər kollegiyalarına onların öz müstəqilliklərinin təmin edilməsi istiqamətindəki mübarizələrinə dəstək verilməsindən, vəkillər arasında "vəkilin cəmiyyətdə rolunun əhəmiyyəti haqqında" məlumatlılığın artırılmasından ibarətdir. Xartiyanın hədəf subyektləri həm vəkillər, həm vəkilliyi idarə edən şəxslər, həm də ki, cəmiyyətin özüdür.

Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi 28 oktyabr 1988-ci ildə qəbul olunmuşdur. Ona 3 dəfə dəyişiklik edilmişdir. Sonuncu dəyişiklik 19 may 2006-cı ildə CCBE-nin Plenar Sessiyasında edilmişdir. Bu sənəd quruma üzv dövlətlər üçün məcburi

xarakter daşıyır. Daimi, qeyri-daimi və ya müşahidəçi olmasından asılı olmayaraq CCBE-yə üzv olan vəkillər kollegiyalarının vəkil üzvləri həm öz ölkələrində, həm Avropa İttifaqında, həm Avropa İqtisadi Zonasında, həm də İsveçrə Konfederasiyasında bu Kodeksə birmənalı şəkildə riayət etməlidirlər.

Nəşrdə yuxarıda adları çəkilən sənədlərin müvafiq olaraq kommentariyası və izahedici memorandumu verilmişdir.

Avropa vəkil peşəsinin deontoloji əsaslarını müəyyənləşdirən, həmçinin Avropa vəkilliyi və Avropa vəkillər kollegiyalarının formalaşdırılmasına töhfə verən bu iki sənəddəki normaların əhəmiyyəti haqqında artıq danışmağa lüzum yoxdur.

31 yanvar 2008-ci il

Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya¹

"Qanunun aliliyi hökmran olduğu cəmiyyətlərdə vəkilin xüsusi rolu vardır. Vəkilin vəzifəsi təkcə qanunun icazə verdiyi hədlərdə öz funksiyalarını vicdanla həyata keçirməyə başlamaqdan və onu sona çatdırmaqdan ibarət deyildir. Vəkil ədalət mühakiməsinin maraqlarına xidmət etməklə bərabər, ona müraciət etmiş şəxsin maraqlarını həm məhkəmədə müdafiə etməli, həm də ki, həmin şəxsin məsləhətçisi olmalıdır. Vəkilin peşəkar fəaliyyətinə hörmətlə yanaşılması istənilən cəmiyyətdə qanunçuluğun və demokratiyanın əsas şərtidir."

– CCBE-nin Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi, 1.1-ci maddə

Avropada vəkil peşəsi sahəsinə ümumi şəkildə aid olan əsas prinsiplər mövcuddur. Halbuki, bu prinsiplər müxtəlif yurisdiksiyalardan asılı olaraq bir balaca fərqlənirlər. Bu prinsiplər vəkillərin davranışını tənzimləyən bir sıra milli və beynəlxalq sənədlərin təməlini təşkil edir. İnsan Hüquqlarına dair Avropa Konvensiyasının "ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi", "məhkəmələrə çatımlılıq" və "ədalətli məhkəmə baxışı hüququ" anlayışlarına əsaslanan bu prinsiplər Avropa vəkilləri üçün öhdəlikdir. Vəkillər kollegiyaları, hüquq təşkilatları, məhkəmələr, qanunvericilər, hökumət və beynəlxalq təşkilatlar cəmiyyətin maraqları naminə bu prinsiplərə riayət və onları müdafiə etməyə çalışmalıdırlar.

Əsas prinsiplər aşağıdakılardan ibarətdir:

- (a) vəkilin müstəqilliyi və müştərinin işinin aparılmasında sərbəstliyi;
- (b) vəkil tərəfindən müştərinin işi ilə bağlı məlumatların konfidensiallığının təmin edilməsi və peşə sirrinə hörmət;

---

¹ 25.11.2006-cı il tarixdə CCBE-nin Plenar Sessiyasında qəbul olunmuşdur.

- (c) müştərilər arasında, habelə vəkillə müştəri arasında maraqların toqquşmasından çəkinilməsi;
- (d) hüquq peşəsinin nüfuzu, fərdi vəkilin düzgünlüyü və müsbət reputasiyası;
- (e) müştəriyə münasibətdə loyallıq (sədaqətlə) davranma prinsipi;
- (f) ödənişlərlə bağlı müştəriyə vicdanla yanaşılması;
- (g) vəkilin peşəkarlığı;
- (h) həmkarlarla hörmətlə davranılması;
- (i) qanunçuluğa və ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə hörmət;
- (j) vəkillik fəaliyyətinin özünüidarəedilməsi.

"Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya"nın Kommentariyası

1. 2006-cı ilin 25 noyabr tarixində CCBE yekdilliklə "Avropada vəkil peşəsinə dair əsas prinsiplər haqqında Xartiya"nı qəbul etdi. Xartiyada Avropada vəkil peşəsinə dair 10 əsas prinsiplər əks olunmuşdur. Bu prinsiplərə hörmətlə yanaşılması müdafiə hüququnun əsas şərtidir. Müdafiə hüququ isə demokratik cəmiyyətdə fundamental hüquq və azadlıqların məhək daşdır.
2. Milli və beynəlxalq səviyyədə təsbit olunmuş Avropa vəkillərinin davranış qaydalarının təməlində bu əsas prinsiplər durur.
3. Xartiya hazırlanarkən aşağıdakı sənədlər nəzərə alınmışdır:
  - Avropanın, CCBE-nin üzvü olmayan, lakin bu prinsipləri əsas götürən ölkələrin milli peşə davranışı qaydları²;
  - CCBE-nin Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi;
  - Beynəlxalq Vəkillər Kollegiyaları Assosiasiyasının Beynəlxalq Etik Kodeksinin ümumi qaydada tətbiq olunan prinsipləri³;
  - Üzv ölkələrdə vəkil peşəsinin sərbəst həyata keçirilməsinə dair Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin 25 oktyabr 2000-ci il tarixli R(2000) 21 sayılı Tövsiyəsi⁴;
  - Cinayətkarlıqla mübarizə və cinayətkarlarla davranış üzrə BMT-nin 8-ci Konqresində qəbul olunmuş Vəkillərin Rolu barədə Əsas Prinsiplər (Kuba, Havana, 27.08.1990-07.09.1990);
  - İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi və Avropa Ədalət Məhkəməsinin normativ aktları. Xüsusilə Avropa

---

² Vəkillərin davranışı üzrə milli sənədlər CCBE-nin veb-səhifəsindən əldə oluna bilər.

³ Vəkil peşəsinin ümumi prinsipləri 20 sentyabr 2006-cı ildə Beynəlxalq Vəkillər Kollegiyaları Assosiasiyası tərəfindən qəbul olunmuşdur.

⁴ 25 oktyabr 2000-ci il tarixdə Nazir Müavinlərinin 727-ci iclasında Nazirlər Komitəsi tərəfindən qəbul olunmuşdur.

Ədalət Məhkəməsinin Wouters v. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (C-309/99) işi;

- İnsan hüquqları üzrə Ümumi Bəyannamə, İnsan Hüquqlarına dair Avropa Konvensiyası və Avropa İttifaqının Fundamental Hüquqlara dair Xartiyası;
- 23 mart 2006-cı il tarixdə qəbul olunmuş Avropa Parlamentinin "Hüquq peşələri və hüquq sisteminin fəaliyyətində ümumi maraq haqqında" Qətnaməsi.

4. Xartiya pan-Avropa sənədi olmaqla CCBE-nin daimi, qeyri-daimi və müşahidəçi üzvlərindən başqa digər dövlətlərə xidmət edilməsi üçün hazırlanmışdır. Ümid edilir ki, bu Xartiya Avropanın demokratiya yolunda inkişaf edən ölkələrində mövcud olan vəkillər kollegiyalarının öz müstəqilliklərinin təmin edilməsindəki mübarizəsinə dəstək verəcəkdir.
5. Həmçinin ümid edilir ki, Xartiya vəkillər, bu sahənin səlahiyyətli şəxsləri və cəmiyyət arasında qarşılıqlı anlaşmanı təmin etməklə vəkilliyin cəmiyyətdəki rolu və bu rolun təmin edilməsində həmin prinsiplərin əhəmiyyətini artıracaqdır.
6. Şəxs, şirkət və ya dövlət tərəfindən tutulmasından asılı olmayaraq vəkil 3-cü şəxslər tərəfindən etimad göstərilən peşəkar şəxs olmaqla öz müştərisinin etibarlı məsləhətçisi, təmsilçisi, habelə ədalət mühakiməsinin şəffaf həyata keçirilməsinin ayrılmaz hissəsidir. Qeyd olunan əlamətləri özündə ehtiva etməklə öz müştərisinin maraqlarına vicdanla xidmət göstərən və onun hüquqlarını müdafiə edən vəkilin həmçinin, ictimai funksiyaları – mübahisələrin qarşısını almaqla onun aradan qaldırılması, habelə bu mübahisələrin insan hüquq və maraqlarına xələl gətirmədən mülki, inzibati və cinayət hüququna uyğun həll edilməsi vəzifələri vardır ki, bu vəzifələr öz növbəsində hüququn inkişafına, azadlığın, ədalətin və qanunçuluğun müdafiəsinə rəvac verir.

7. CCBE inanır ki, hakimlər, qanunvericilər, hökumətlər və beynəlxalq təşkilatlar vəkillər kollegiyaları ilə bərabər bu Xartiyada əks olunmuş prinsiplərə riayət olunmasına cəhd edəcəklər.
8. Xartiyanın preambulasında Avropa vəkillərinin davranış Kodeksindən aşağıdakı çıxarış verilmişdir: "Vəkillik fəaliyyətinə hörmət cəmiyyətdə qanunçuluğun və demokratiyanın ilkin şərtidir". "Qanunçuluq" hazırda Avropada qəbul olunmuş "demokratiya" anlayışı ilə sıx bağlıdır.
9. Xartiyanın giriş paragrafında qeyd olunur ki, həmin sənəddə əks olunan müddəalar İnsan Hüquqları üzrə Avropa Konvensiyasının "ədalət mühakiməsinin düzgün həyata keçirilməsi", "ədalət mühakiməsinə çatımlılıq" və "ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ" prinsiplərinin tələbləri ilə uzlaşır. Vəkillər və onların üzvü olduqları vəkillər kollegiyaları Avropanın demokratiya yolunda inkişaf edən ölkələrində, habelə bu prinsiplərin təhlükə altında ola biləcəyi ölkələrdə həmin prinsiplərin təbliği ilə bağlı ön sıralarda olacaqlar.

(a) Vəkilin müstəqilliyi və müştərisinin işinin aparılmasında sərbəstliyi prinsipi

Müştərisinə məsləhət verilməsi və onun təmsil edilməsi ilə bağlı fəaliyyətlə əlaqədar vəkil siyasi, iqtisadi və intellektual cəhətdən müstəqil olmalıdır. Bu o deməkdir ki, vəkil dövlətin və müəyyən qüvvələrin maraqlarından asılı olmamalı və tərəfdaşları tərəfindən özünün müstəqilliyinin qeyri-qanuni təzyiq vasitəsilə məhdudlaşdırılması təhlükəsinə imkan verməməlidir. Üçüncü şəxslərin və məhkəmələrin ona etimad göstərə bilməsi üçün vəkil həm də öz müştərisindən asılı olmamalıdır. Əslində, vəkil öz müştərisindən asılı olarsa, vəkil peşəsinin keyfiyyəti haqında danışmaq olmaz. Müstəqil peşə sahəsinə aid olan vəkillik və onun vəkillər kollegiyası kimi quruma üzvlüyü ümumiyyətlə bu fəaliyyətin müstəqilliyinin təminatçısı olmalıdır. Vəkillik

sahəsinin özünüidarəetmə işinin təşkili vəkillərin fərdi qaydada müstəqilliyinin, sərbəstliyinin təmin edilməsində həyati əhəmiyyətə malikdir. Qeyd olunmalıdır ki, azad olmayan cəmiyyətlərdə vəkillər öz müştərilərinin işlərinin aparılmasında maneələrə rast gəlirlər, hətta onlar həbslə və ölüm halları ilə üz-üzə gələ bilərlər.

(b) Vəkil tərəfindən müştərinin işi ilə bağlı məlumatların konfidensiallığının təmin edilməsi və peşə sirrinə hörmət prinsipi

Vəkil peşəsinin təbiəti elədir ki, müştəri başqa şəxslərlə bölüşmədiyi şəxsi məlumatları – intim və ya kommersiya sirlərini vəkillə bölüşür. Vəkil qarşılıqlı etimad əsasında əldə olunan bu cür məlumatların qəbuledicisidir. Konfidensiallığa əminlik olmayan yerdə etimaddan danışmaq olmaz. Xartiyada "konfidensiallıq prinsipi"nin ikili xarakteri qeyd olunur. Belə ki, konfidensiallığa riayət edilməsi təkcə vəkilin öhdəliyi deyil, həmçinin onun müştərisinin fundamental hüququdur. "Hüquq peşəsinin imtiyazlılığı" adlı prinsip vəkillə müştəri arasında olan ünsiyyətdən müştəriyə qarşı istifadə olunmasını qadağan edir. Bəzi ölkələrdə konfidensiallıq hüququ yalnız müştəriyə aid olunur. Digər ölkələrdə isə qarşı tərəfin vəkilinin qarşılıqlı etimad əsasında digər tərəfin vəkilinə verdiyi məlumat vəkil tərəfindən müştərisinə açıqlanmamalıdır. (b) Prinsipi qeyd olunan 3 məfhumu - "hüquq peşəsinin imtiyazlılığı", konfidensiallıq və peşə sirrini ehtiva edir. Bununla bağlı vəkilin müştərisi qarşısındakı məsuliyyəti onlar arasında bağlanmış müqavilə qüvvədən düşdükdən sonra da davam edir.

(c) Müştərilər arasında, habelə vəkillə müştəri arasında maraqların toqquşmasından çəkinilməsi prinsipi

Öz peşə funksiyalarını lazımi qaydada icra etmək üçün vəkil maraqların toqquşmasından çəkinməlidir. Beləliklə, əgər eyni

işlə əlaqədar tərəflər arasında maraqların toqquşması riski mövcuddursa, vəkil iki tərəfə xidmət göstərə bilməz. Bununla bərabər, vəkil cari və ya əvvəlki müştərisindən konfidensial məlumat əldə etmişdirsə, o, əlaqədar yeni müştəri ilə münasibətlərin qurulmasından çəkinməlidir. Hətta vəkil özü ilə müştərisi arasında fikir ixtilafı, maraqların toqquşması halında belə bu cür işləri qəbul etməkdən çəkinməlidir. Əgər maraqların toqquşması müştəriyə xidmət göstərilməsindən doğursa, vəkil həmin müştəriyə göstərdiyi xidməti dayandırmalıdır. Göründüyü kimi, bu prinsip konfidensiallıq (b), müstəqillik (a) və loyallıq (e) prinsipləri ilə qarşılıqlı əlaqədədir.

(d) Hüquq peşəsinin nüfuzu, fərdi vəkilin düzgünlüyü və müsbət reputasiyası prinsipi

Müştərilərin, üçüncü şəxslərin, məhkəmələrin və dövlətin etimadını qazanmaq üçün vəkil bu etimada layiq olmalıdır. Bu etimada şərəfli vəkil peşəsinə üzvlüklə nail olmaq olar. Dolayısıyla vəkil özünün və peşəsinin reputasiyasını ləkələyəcək, habelə bu peşəyə ictimai inamı azaldacaq hərəkətlərdən uzaq olmalıdır. Bu o anlama gəlməməlidir ki, vəkil bir şəxs olaraq hər mənada mükəmməl olmalıdır. Bununla belə, o, həm peşə, həm də ki, şəxsi həyatında ləyaqətsiz davranışdan çəkinməlidir. Ləyaqətsiz davranış ağır sanksiyanın – peşə fəaliyyətindən kənarlaşdırma cəzasının tətbiqinə gətirib çıxara bilər.

(e) Müştəriyə münasibətdə loyall (sədaqətlə) davranma prinsipi

Müştərisinə loyall davranmaq vəkil peşəsinin mahiyyətindən irəli gəlir. Öz məsləhətçisi və nümayəndəsi olaraq müştəri vəkilə güvənə bilməlidir. Müştərisinə loyall davranmaq üçün vəkil müstəqil olmalı (a), maraqların toqquşmasından çəkinməli (c), konfidensiallığı təmin etməlidir (b). Peşə davranışı ilə bağlı incə bir məsələ loyallıq prinsipinin digər mühüm "hüquq peşəsinin

nüfuzu, fərdi vəkilin düzgünlüyü və müsbət reputasiyası" (d), "həmkarlarla hörmətlə davranılması" (h), "qanunçuluğa və ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə hörmət" (i) prinsipləri ilə əlaqədən yaranan problemdir. Belə vəziyyətlərdə vəkil müştərisinə izah etməlidir ki, o, məhkəmələrdə və ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində müştərinin mənafeyi naminə qeyri-qanuni işi aparmaqla öz peşə vəzifələrini təhlükə altına qoya bilməz.

(f) Ödənişlərlə bağlı müştəriyə vicdanla yanaşılması prinsipi

Müştəridən xidmət haqqı üçün alınan ödənişin məzmunu ona açıq-aydın şəkildə izah edilməli, onun məbləği ədalətli və əsaslandırılmış olmalı, habelə qanun və peşə davranışı qaydaları ilə uzlaşmalıdır. Peşə davranışı qaydaları toplularında vəkillərin müştəriləri ilə maraqlarının toqquşmasından çəkinmələrinin əhəmiyyəti vurğulansa da, xidmət haqqı məsələləri bu cür ixtilafın yaranmasına səbəb olan məsələ kimi görsənə bilər. Dolayısıyla bu prinsipə (f) əsasən, gələcəkdə anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə ödəniş məsələlərinin peşəkarcasına tənzimlənməsi zəruridir.

(g) Vəkilin peşəkarlığı prinsipi

Məlumdur ki, müvafiq peşə təhsili və hazırlığı olmadan vəkil müştərinə səmərəli formada təmsil edə və ona məsləhət verə bilməz. Son dövrlər sürətlə inkişaf edən iqtisadi münasibətlərin və texnologiyaların, habelə daima dəyişən və yenilənən hüquq və praktikasının fonunda davamlı peşə hazırlığının əhəmiyyəti artmışdır. Peşə qaydalarına əsasən, vəkil ixtisaslaşmadığı sahə üzrə işləri öz icraatına qəbul etməməlidir.

(h) Həmkarlarla hörmətlə davranılması prinsipi

Vəkil, müştərilərinin mütəmadi şəkildə təmsil edilməsi ilə bağlı çox həssas və mübahisəli işlərə cəlb edilməsinə baxmayaraq bu prinsip hər bir zaman nəzakətli davranışın nümayiş etdirilməsini tələb edir. Bu prinsip vəkilin nümayəndə olaraq istənilən şəxsin adından çıxış edə bilməsini, həqiqəti söyləməsini, peşə davranışı qaydalarına riayət etməsini və öz vədlərinin üstündə durmasını nəzərdə tutur. Ədalət mühakiməsinin normal həyata keçirilməsi tələb edir ki, vəkillər mübahisəli məsələlərin sivil yolla həlli məqsədi ilə bir-birlərinə qarşı hörmətlə davransınlar. Analoji olaraq ictimai maraqlar tələb edir ki, vəkillər bir-birlərinə qarşı xoş niyyətlə davranmaqla bir-birlərini aldatmasınlar. Vəkillər arasında qarşılıqlı hörmətin saxlanması onların müştərilərinin maraqlarına cavab verməklə ədalət mühakiməsinin düzgün həyata keçirilməsinə imkan və mübahisələrin həllinə şərait yaradır.

(i) Qanunçuluğa və ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə hörmət prinsipi

Biz, vəkili ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin iştirakçısı kimi xarakterizə etmişdik. Eyni zamanda vəkili "məhkəmənin işçisi" və ya "ədalət mühakiməsinin icraçısı" kimi adlandırırırlar. Vəkil məhkəməyə heç vaxt bilərəkdən yanlış məlumat verməməli, habelə peşə fəaliyyəti ilə bağlı üçüncü şəxsləri aldatmamalıdır. Bu qadağalar mütəmadi şəkildə müştərilərin bilavasitə maraqları ilə toqquşa bilir və müştərinin maraqları ilə ədalət mühakiməsinin maraqları arasında bariz görsənən bu ziddiyyətin həlli çox incə məsələdir ki, onun da həlli vəkilin peşəkarlığından asılıdır. Bu cür problemlərin həlli ilə bağlı vəkilin üzvü olduğu kollegiyaya müraciət etmək hüququ vardır. Yalnız məhkəmənin, üçüncü şəxslərin nəzərində etibarlı təmsilçi, habelə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin əsl iştirakçısı olduğu təqdirdə, vəkil öz müştərisini uğurla təmsil edə bilər.

(j) Vəkillik fəaliyyətinin özünüidarəedilməsi prinsipi

Hüquq peşəsinin və vəkillərin fəaliyyətinə aşkar və ya gizli dövlət nəzarəti qeyri-azad cəmiyyətlərin əlamətlərindən biridir. Əksər Avropa ölkələrində bu peşə sahəsinin idarə edilməsinin dövlət və özünüidarəetməsi üsulları mövcuddur. Əksər hallarda dövlət əsas Prinsiplərin əhəmiyyətini nəzərə alaraq vəkillik fəaliyyətində konfidensiallıq məsələlərini normativləşdirir və ya kollegiyalara öz peşə davranışı qaydalarının müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı hüquqyaratma səlahiyyətləri verir. CCBE əmindir ki, yalnız güclü özünüidarəetmə vəkillərin dövlət qarşısında müstəqilliyini təmin edə bilər və bu cür müstəqillik olmadan vəkillər öz peşə fəaliyyətlərini icra edə bilməzlər.

Avropa vəkillərinin davranış Kodeksi

Bu Kodeks CCBE-nin 28 oktyabr 1988-ci il tarixli Plenar Sessiyasında qəbul olunmuş və ona müvafiq olaraq 28.11.1998, 06.12.2002 və 19.05.2006-cı illərdə dəyişikliklər edilmişdir. Kodeksdə həmçinin 20.08.2007-ci il tarixdə CCBE-nin fəvqəladə iclasında onun Nizamnaməsinə edilən dəyişikliklər nəzərə alınmışdır.

1. PREAMBULA

1.1. Vəkilin cəmiyyətdəki funksiyası

Qanunun aliliyinə hörmətlə yanaşılan cəmiyyətlərdə vəkil xüsusi rola sahibdir. Vəkil tək-cə qanunun icazə verdiyi həddə ona həvalə olunmuş tapşırıqları vicdanla yerinə yetirmir. O, ədalət mühakiməsinin maraqlarına xidmət etməklə həm ona etimad göstərən şəxslərin hüquq və azadlıqlarını müdafiə edir, həmçinin müştərisinin məsləhətçisinə çevrilir. Demokratik cəmiyyətdə vəkilin peşə funksiyalarına hörmət nümayiş etdirilməsi qanunun aliliyinin ümdə şərtidir.

Vəkillik fəaliyyətinin həyata keçirilməsi vəkilin aşağıdakı şəxslər qarşısında hüquqi və mənəvi məsuliyyətini şərtləndirir:

- müştərilər;
- qarşısında müştərinin maraqları təmsil olunan orqanlar, məhkəmələr;
- ümumi olaraq vəkillik və məxsusi olaraq bu sahənin təmsilçiləri;
- cəmiyyət (azad və müstəqil peşənin mövcudluğu dövlətin gücü və ictimai maraqlar qarşısında insan hüquqlarının müdafiəsi baxımından əhəmiyyətlidir).

1.2. Peşə davranışı qaydalarının təbiəti

1.2.1. Peşə davranışı qaydaları vəkillər tərəfindən sivil cəmiyyətdə öz funksiyalarını lazımı qaydada icra etmələri məqsədi ilə öz üzərlərinə götürdükləri öhdəliklərdir. Bu qaydalara riayət edilməməsi intizam cəzası ilə nəticələnə bilər.

1.2.2. Yerli, milli adətlərdən asılı olaraq hər bir vəkil kollegiyası özləri üçün davranış qaydaları müəyyən edir. Bu qaydalar hər bir üzv dövlətin vəkillik peşəsinin təşkili və fəaliyyət sahələri, məhkəmə və inzibati prosessual normalar və yerli qanunvericiliklə uzlaşdırılır. Bu qaydaları onların məzmunundan uzaqlaşdırmaq, buna cəhd göstərmək, həmçinin mahiyyət etibarilə onları ümumi qaydadan fərqli olaraq başqa cür tətbiq etmək mümkün deyildir.

Vəkillər kollegiyalarının və hüquq cəmiyyətlərinin özlərinə aid davranış qaydaları olmalarına baxmayaraq eyni dəyərlərə söykənməklə eyni mahiyyətə malikdirlər.

1.3. Kodeksin məqsədi

1.3.1. Avropa İttifaqı və Avropa İqtisadi Zonasının davamlı inteqrasiyası bu ərazidə işləyən vəkillərin öz ölkələrindən kənardakı fəaliyyətlərinin genişlənməsinə səbəb olur ki, bu da cəmiyyətin maraqları naminə bu zonada fəaliyyət göstərən vəkillər üçün ümumi davranış qaydalarının müəyyənləşdirilməsini şərtləndirir. Bu cür vahid qaydaların müəyyənləşdirilməsinin konkret məqsədi Avropa Zirvəsinin 77/249/EEC sayılı Direktivinin 4 və 7.2.-ci maddələrinin, həmçinin Avropa Parlamenti və Avropa Zirvəsinin birgə qəbul etdiyi 98/5/EC sayılı Direktivinin 6 və 7-ci maddələrində açıq şəkildə əks olunmuş "ikili deontologiya"nın tətbiqindən yaranan çətinliklərin aradan qaldırılmasıdır.

1.3.2. Beləliklə, CCBE vasitəsi ilə vəkillik fəaliyyətini təmsil edən təşkilatların bu qaydaları məcəllələşdirməkdə məqsədləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- bu niyyətin Avropa İttifaqı və Avropa İqtisadi Zonasında fəaliyyət göstərən vəkillər kollegiyaları və hüquq cəmiyyətlərinin

ümumi razılığı, konsensusu olmasının hamı tərəfindən qəbul olunması;

- ən qısa vaxtda Avropa İttifaqı və Avropa İqtisadi Zonasında vəkillik ilə məşğul olan şəxslərə münasibətdə məcburi davranış qaydalarının müəyyənləşdirilməsi;

- deontologiya və peşə davranışı ilə bağlı qaydalar təkmilləşdirilərkən onların davamlı olaraq Kodekslə harmonizasiyalaşdırılması.

Daha sonra onlar deontoloji və vəkillik praktikası ilə bağlı milli davranış qaydalarının bu Kodeksə uyğun olaraq implementasiya olunacağını ifadə edirlər.

Bu Kodeksdəki qaydalar vəkillərin xaricdəki fəaliyyətləri hissəsində məcburiləşdirildikdən sonra vəkillər bu Kodeksin tələbləri gözlənilməklə yerli kollegiyanın və ya hüquq cəmiyyətinin müəyyənləşdirdiyi davranış qaydalarına riayət edəcəklər.

1.4. Kodeksin şəxslərə görə qüvvəsi

Bu Kodeks, Avropa Zirvəsinin 77/249/EEC, Avropa Parlamenti və Avropa Zirvəsinin birgə qəbul etdiyi 98/5/EC sayılı direktivlərində qeyd olunan, habelə CCBE-nin assosiativ üzv və müşahidəçi ölkələrinin vəkillərinə şamil olunur.

1.5. Kodeksin tətbiq olunduğu fəaliyyətlərin əhatə dairəsinə görə qüvvəsi

Üzv ölkələrdə deontologiya və vəkillik praktikası qaydalarının bu Kodekslə harmonizasiyalaşdırılması prosesinə xələl gətirilmədən Kodeksdə əks olunmuş müddəalar vəkillərin Avropa İttifaqı və Avropa İqtisadi Zonasındakı xarici fəaliyyətlərinə şamil olunacaqdır. Bu mənada, xarici fəaliyyət dedikdə aşağıdakılar başa düşülməlidir:

(a) vəkilin öz ölkəsindən başqa, digər üzv ölkələrdəki vəkillərlə peşəkar əlaqələrin həyata keçirilməsi;

(b) vəkilin öz ölkəsindən başqa, digər üzv ölkələrin ərazisində bilavasitə olub-olmamasından asılı olmayaraq peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsi.

1.6. Anlayışlar

"Üzv dövlət" – Avropa İttifaqının üzv dövlətləri və Kodeksin 1.4.-cü maddəsində əks olunan meyarlara uyğun gələn vəkilin aid olduğu digər dövlət.

"Yerli üzv dövlət" – vəkilin öz peşəsi ilə məşğul olmaq hüququ əldə etdiyi dövlət.

"Digər üzv dövlət" – vəkilin xaricdə fəaliyyət göstərdiyi dövlət.

"Səlahiyyətli orqan" – peşə davranışı qaydalarını müəyyənləşdirməyə məsul olan, habelə vəkillərin intizam məsələləri ilə məşğul olan üzv dövlətin müvafiq səlahiyyətli orqanı.

"77/249/EEC sayılı Direktiv" – Avropa Zirvəsinin vəkillər tərəfindən xidmətlərin göstərilməsinin sərbəstləşdirilməsinə dəstək verilməsi barədə 22 mart 1977-ci il tarixdə qəbul etdiyi 77/249/EEC sayılı Direktiv.

"98/5/EC sayılı birgə Direktiv" – vəkillik peşə fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququ əldə etdiyi ölkənin ərazisindən başqa, digər ölkələrin ərazisində daimi əsaslarla vəkillik fəaliyyəti ilə məşğul olunmasına dəstək verilməsi haqqında 16 fevral 1998-ci ildə Avropa Parlamenti və Avropa Zirvəsinin birgə qəbul etdiyi 98/5/EC sayılı Direktiv.

2. ƏSAS PRİNSİPLƏR

2.1. Müstəqillik

2.1.1. Vəkilin aid olduğu əksər məsələlərdə onun tam şəkildə müstəqil olması əsas şərtidir. O, eyni zamanda fərdi maraqlarından, habelə istənilən xarici təzyiqdən kənar olmalıdır. Bu cür müstəqillik hakimlərin qərəzsizliyi kimi həm də ədalət

mühakiməsi üçün əhəmiyyətlidir. Ona görə də vəkil onun müstəqilliyinə xələl gətirə biləcək hərəkətlərdən çəkinməli və öz peşə standartlarını belə desək, müştərisinin, hakimin və ya üçüncü şəxslərin ayağına verməməlidir.

2.1.2. Müstəqillik həm mübahisəsiz məsələlərdə, həm də məhkəmə prosesləri zamanı əhəmiyyətlidir. Müştəriyə yarımaqdan ötrü öz maraqları üçün və ya xarici təzyiq nəticəsində vəkil tərəfindən verilmiş məsləhətin dəyəri yoxdur.

2.2. Etimad və vicdanlılıq

Etimad münasibətləri yalnız vəkilin şərəfinə, ləyaqətinə və vicdanlılığına şübhə olmadığı təqdirdə mövcud ola bilər. Bu cür dəyərlərə sadıqlıq vəkilin peşə borcudur.

2.3. Konfidensiallıq

2.3.1. Vəkillik peşəsinin təbiəti etibarilə müştəri tərəfindən vəkilə başqa şəxslərə deyilməyən məlumatlar verilir ki, bu da məhz konfidensiallıq şəraitində baş verir. Konfidensiallıq təmin olunmayan yerdə etimad haqqında danışmaq olmaz. Ona görə də konfidensiallıq vəkilin başlıca və əsas hüquq və vəzifəsidir.

Vəkilin konfidensiallığı təmin etmək vəzifəsi həm ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə, həm də ki, müştərinin maraqlarına xidmət edir. Bu səbəbdən, konfidensial məlumatlar dövlətin xüsusi mühafizəsi altındadır.

2.3.2. Vəkil öz peşə funksiyalarının icrası ilə bağlı daxil olmuş məlumatların konfidensiallığına hörmət etməlidir.

2.3.3. Məlumatların konfidensiallığının təmin edilməsi zamanla məhdudlaşdırılmamışdır.

2.3.4. Vəkil hüquqi xidmətin göstərilməsinə cəlb edilmiş istənilən əməkdaş və şəxslərdən konfidensiallıqla bağlı öhdəliklərə riayət edilməsini tələb etməlidir.

2.4. Digər vəkil birlikləri tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalara hörmət

Xarici ölkənin ərazisində peşə funksiyalarını icra edən vəkildən həmin ölkənin vəkillərinin davranış qaydalarına riayət edilməsi tələb oluna bilər. Konkret fəaliyyətin icrası ilə bağlı onların işlərinə təsir edə bilən qaydalar barədə vəkillər bir-birlərini xəbərdar etməlidirlər.

CCBE-yə üzv olan bütün təşkilatlar öz davranış qaydalarını CCBE-nin Katibliyinə təqdim etməlidirlər ki, öz növbəsində istənilən vəkil həmin qaydaların nüsxəsini Katiblikdən əldə edə bilsin.

2.5. Vəkilliklə bir araya sığmayan fəaliyyət

2.5.1. Öz funksiyalarının sərbəst şəkildə icra edilməsi, həmçinin ədalət mühakiməsinin lazımı qaydada həyata keçirilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə vəkilin müəyyən peşə ilə məşğul olmasına məhdudiyət qoyula bilər.

2.5.2. Müştərini digər üzv ölkənin ərazisində yerləşən müxtəlif dövlət qurumlarında təmsil edən və ya məhkəmə prosesində müdafiə edən vəkilə, fəaliyyət göstərdiyi ölkənin vəkillərinə "başqa peşə ilə məşğul olmaq məhdudiyəti" barədə qaydalar şamil olunur.

2.5.3. Digər üzv ölkənin ərazisində vəkillik funksiyalarının icrası ilə bağlı olmayan kommersiya və digər xarakterli fəaliyyətlə məşğul olan vəkil həmin ölkənin vəkillərinə aid olan müvafiq qadağalara tabedir.

2.6. İctimaiyyət

2.6.1. Vəkil konfidensiallıq və digər əsas peşə prinsiplərinə zidd olmayacaq çərçivədə göstərdiyi xidmətlərlə bağlı ictimaiyyəti düzgün məlumatlandırmaq vəzifəsi daşıyır.

2.6.2. Bu Kodeksin 2.6.1.-ci bəndinin tələbləri rəhbər tutulmaqla vəkil mətbuat, radio, televiziya və digər kommersiya xarakterli

elektron kommunikasiya vasitələrindən istifadə etməklə öz fəaliyyətini işıqlandıra bilər.

2.7. Müştərinin marağı

Peşə etikasının normaları rəhbər tutulmaq şərti ilə vəki hər zaman müştərisinin maraqlarını həm öz, həm də ki, peşəsinin digər üzvlərinin maraqlarından üstün tutmalıdır.

2.8. Vəkilin müştəri qarşısındakı məsuliyyətinin həddi

Vəkil üzv ölkənin və ərazisində fəaliyyət göstərdiyi digər üzv ölkənin qanunlarının imkan verdiyi həddə, habelə tabe olduğu peşə davranışı qaydaları həddində öz müştərisi qarşısındakı məsuliyyətini məhdudlaşdırmağa bilər.

3. MÜŞTƏRİLƏRLƏ MÜNASİBƏTLƏR

3.1. Tapşırığın qəbulu və ləğvi

3.1.1. Vəkil, tərəfin tapşırığı olmadan icraatına heç bir işi qəbul edə bilməz. Bununla belə, vəkil başqa vəkilin tapşırığı və ya səlahiyyətli orqanın təyinatı əsasında işdə iştirak edə bilər.

Qeyri-müəyyənlik olduğu təqdirdə vəkil müəyyən işlərlə bağlı ona tapşırıq verən, müraciət edən şəxsə, səlahiyyətli qurumun kimliyini, səlahiyyətlərini aydınlaşdırmağa cəhd göstərməlidir.

3.1.2. Vəkil mütərisini düzgün, vicdanla və əzmlə təmsil etməli və məsləhətlər verməlidir. Vəkil ona etibar olunmuş işin gedişatı və icrası ilə bağlı müştərisini məlumatlandırmaq öhdəliyi daşıyır.

3.1.3. Müvafiq səlahiyyətli vəkil ilə əməkdaşlıq etmədən vəkil özünün səlahiyyəti çatmadığı işi icraatına qəbul edə bilməz.

Vəkil, icraatında olan digər işlərin yükü ilə bağlı əlavə tapşırıqlar qəbul etməməlidir.

3.1.4. Vəkil, müştərinin vəziyyətini pisləşdirə biləcək hallarda və ya ona vəkil tapmağa çətinlik yaradacaq vəziyyətdə "işdən imtina etmək hüququ"ndan istifadə edə bilməz.

3.2. Maraqların toqquşması

3.2.1. Eyni işlə bağlı maraqların toqquşması və ya belə bir toqquşma riski mövcud olduğu halda vəkil həmin işlə əlaqədar iki və ya daha artıq müştərini təmsil edə bilməz.

3.2.2. Müştəriləri arasında maraqların toqquşması baş verdiyi, həmin işlə bağlı konfidensiallığın pozulma təhlükəsi mövcud olduğu hallarda, habelə öz vəzifələrini müstəqil icra etmək təhlükəsi yaranarsa, vəkil həmin işin icrasından imtina etməlidir.

3.2.3. Yeni müştərinin maraqlarının müdafiəsi əvvəlki müştərinin işi ilə bağlı məlumatların konfidensiallığının pozulmasına səbəb olarsa, habelə əvvəlki müştərinin işi ilə bağlı əldə olunmuş məlumatlar yeni müştəriyə əsassız üstünlük verərsə, vəkil həmin işin icrasından imtina etməlidir.

3.2.4. Bu Kodeksin 3.2.1.-3.2.3.-cü bəndlərinin tələbləri həmçinin vəkilin işlədiyi şirkətə, təşkilatlara və digər qurumlara və həmin qurumlara aidiyyəti olan bütün şəxslərə şamil olunur.

3.3. *Pactum de Quota Litis*

3.3.1. Vəkil "*pactum de quota litis*" bağlaya bilməz.

3.3.2. "*Pactum de quota litis*" dedikdə vəkillə müştərisi arasında həvalə olunmuş işin yekun həllinədək bağlanmış müqavilə başa düşülməlidir. Bu cür müqaviləyə əsasən, müştəri vəkilinə işin yekununa uyğun olaraq müəyyən pay (faiz) ödəməyi üzərinə götürür. Həmin pay pul və ya hər hansı mənfəət formasında ola bilər.

3.3.3. "*Pactum de quota litis*" dedikdə səlahiyyətli orqan tərəfindən müəyyənləşdirilən xidmət haqqının dərəcəsi həddində işin (iddianın) məbləğindən asılı olaraq onun həlli ilə

bağlı müəyyən payın (faizin) tutulması haqqında müqavilələr başa düşülməməlidir.

3.4. Ödənişlərin (xidmət haqlarının) məbləğinin tənzimlənməsi

Müştəriyə təyin olunan ödəniş (xidmət haqqı) aşkar, ədalətli və ağlabatan həddə olmaqla vəkilin yurisdiksiyasında olduğu ölkənin qanunlarına və peşə davranışı qaydalarına müvafiq olmalıdır.

3.5. Ödənişin (xidmət haqqının) əvvəlcədən ödənilməsi

Əgər vəkil ödənişin və xərclərin bir hissəsinin və ya tamamının əvvəlcədən ödənilməsini tələb edərsə, həmin məbləğ və xərclər ağlabatan həddə olmalıdır.

Bu Kodeksin 3.1.4.-cü bəndinin tələbi nəzərə alınmaqla ödəniş həyata keçirilmədiyi təqdirdə vəkil, işin icrasından və ya onu qəbul etməkdən imtina edə bilər.

3.6. Ödənişin (xidmət haqqının) qeyri-vəkillə bölüşdürülməsi

3.6.1. Qeyri-vəkillə əməkdaşlığın qanunla və peşə davranışı qaydaları ilə icazə verildiyi hallar çıxılmaq şərtilə vəkil ona ödənilən ödənişi həmin şəxslə bölüşməyə bilər.

3.6.2. Bu Kodeksin 3.6.1.-ci bəndi vəkilin işin əvvəklil icraatını aparan sabiq vəkilin özünə və ya həmin vəkil vəfat etmişsə, onun vərəsələrinə müəyyən ödənişin (komissiyanın, kompensasiyanın) edilməsini istisna etmir.

3.7. Məhkəmə xərcləri və hüquqi yardım

3.7.1. Vəkil hər zaman müştərisinin probleminin həllini ən sərfəli və səmərəli şərtlərlə həyata keçirməyə çalışmalı və onu

problemin istənilən mərhələsində "mübahisələrin alternativ həlli" yolları ilə bağlı məlumatlandırılmalıdır.

3.7.2. Vəkil, müştərini hüquqi yardımdan yararlanıla bilinməsi imkanları barədə məlumatlandırılmalıdır.

3.8. Müştərinin vəsaitləri

3.8.1. Müştərisinin və ya üçüncü şəxslərin pul vəsaitlərinə sahiblik edən vəkil həmin vəsaiti aidiyyəti dövlət orqanının nəzarət edə biləcəyi müvafiq hesaba və ya bank hesabına yatırılmalıdır. Müştərinin hesabı vəkilin digər hesablarından ayrı olmalıdır. Əgər müştəri tərəfindən özünün vəsaitləri barəsində başqa tapşırıq verilməmişdirsə, onun bütün pul vəsaitləri bu bəndin birinci cümləsində qeyd olunan qaydada hesaba yatırılmalıdır.

3.8.2. Vəkil müştərinin vəsaitlərinin istifadəsi ilə bağlı tam və dəqiq uçot aparmalı və öz hesablarını müştərinin hesablarından ayrılmalıdır. Milli qanunvericiliyə uyğun olaraq uçot işi müəyyən dövrü əhatə edə bilər.

3.8.3. Vəkil tərəfindən təsirə məruz qalmamaq şərti ilə milli qanunvericilikdə göstərilən hallar və ya bank xərcləri istisna olmaqla müştərinin hesabı "debet (borc) hesabı" ola bilməz. Bu cür hesab vəkil tərəfindən heç bir halda qarantıya kimi istifadə oluna bilməz. Müştərinin bu hesabı ilə digər bank hesabları arasında əməliyyatlar (hesabların birləşdirilməsi və s.) aparıla bilməz, habelə vəkil tərəfindən bu hesab hər hansı öhdəliyin ödənilməsi üçün istifadə oluna bilməz.

3.8.4. Müştərinin vəsaitləri ən qısa vaxt ərzində və ya onların müəyyənləşdirdiyi şərtlərlə onlara geri qaytarılmalıdır.

3.8.5. Vəkil müştəriyə yazılı şəkildə məlumat vermədən ona veriləcək ödənişi müştərinin hesabından öz hesabına köçürə bilməz.

3.8.6. Konfidensiallığın təmin edilməsi və peşə davranışı qaydaları çərçivəsində üzv ölkələrin müvafiq səlahiyyətli

qurumlarının müştərinin vəsaitləri barədə təftiş və yoxlama aparmaq səlahiyyətləri vardır.

3.9. Peşə məsuliyyətinin sığortası

3.9.1. Vəkillər peşə fəaliyyətlərinin icrası ilə bağlı mülki-hüquqi məsuliyyətdən sığortalı olmalıdırlar. Çünki bu risk onların peşəsinin xarakterindən irəli gəlir.

3.9.2. Əgər bu mümkün deyildirsə, vəkil bu və onun nəticələri barədə müştərini məlumatlandırmalıdır.

4. MƏHKƏMƏLƏRLƏ MÜNƏSİBƏT

4.1. Məhkəmələrdə davranış qaydaları

Məhkəmələrdə işlərə çıxan hər bir vəkil həmin məhkəmələrdə tətbiq olunan davranış qaydalarına riayət etməlidir.

4.2. Məhkəmə prosesində qanunauyğun davranış

Məhkəmə prosesinin ədalətli həyata keçirilməsi üçün vəkil qanunauyğun davranış nümayiş etdirməlidir.

4.3. Məhkəmədə davranış

Vəkil məhkəməyə qarşı hörmət və nəzakətlə davranmaqla müştərisinin maraqlarını şərəflə, qorxmadan müdafiə etməli və bu zaman nə özünün, nə də ki, digər şəxslərin maraqlarını üstün tutmalıdır.

4.4. Yanlış və ya çaşdırıcı məlumat

Vəkil heç vaxt məhkəməyə bilərəkdən yanlış və ya çaşdırıcı məlumat verməməlidir.

4.5. Hakim və digər məhkəmə işçiləri ilə münasibətlər

Vəkillərin məhkəmələrlə münasibətlərini tənzimləyən qaydalar həm də vəkillərin hakimlər və hətta müvəqqəti əsaslarla olsa da, məhkəmə və ya kvazi-məhkəmə səlahiyyətlərinə malik digər şəxslərlə olan münasibətlərinə də şamil olunur.

5. VƏKİLLƏR ARASINDA MÜNASİBƏTLƏR

5.1. Vəkil peşəsinin "komanda ruhu"

5.1.1. Vəkil peşəsinin komanda ruhu müştərilərin faydalanması üçün və vəkillik peşəsinin nüfuzuna xələl gətirə biləcək lazımsız məhkəmə proseslərinin qarşısını almaq üçün vəkillər arasında etimada və əməkdaşlığa əsaslanan münasibətlərin olmasını tələb edir. Lakin bu heç bir halda vəkilliyin maraqlarının müştərilərin maraqlarından üstün tutulmasına əsas vermir.

5.1.2. Vəkil üzv dövlətlərin bütün digər vəkillərini peşəkar həmkarları kimi tanımalı və qəbul etməli və onlara qarşı ədalətli və nəzakətli şəkildə davranmalıdır.

5.2. Üzv ölkələrin vəkilləri arasında əməkdaşlıq

5.2.1. Digər üzv ölkədən olan həmkarının müraciət etdiyi vəkil səlahiyyətli olmadığı məsələlərlə bağlı tapşırıqları qəbul etməməlidir. Bu cür hallarda vəkil həmin həmkarının tələb olunan xidməti göstərə biləcək vəkil tapa bilməsi üçün lazım olan məlumatı ona verməyə hazırlıqlı olmalıdır.

5.2.2. Bir üzv ölkədən olan vəkil digər üzv ölkədən olan bir vəkillə əməkdaşlıq etdiyi halda, hər iki vəkil müvafiq hüquq sistemləri, peşə birlikləri, müvafiq üzv ölkələrdə vəkillərin səlahiyyətləri və öhdəlikləri arasında ola biləcək fərqləri nəzərə almalıdır.

5.3. Vəkillər arasında yazışma

5.3.1. Vəkil digər üzv ölkədəki bir vəkilə konfidensial və ya "hüquqlara xələl gəlməyəcək" şəkildə qorunmasını arzuladığı məktub göndərmək istəyərsə, o, məktubu göndərməmişdən qabaq bu istəyini aydın şəkildə bildirməlidir.

5.3.2. Əgər məktubun ünvanlandığı şəxs onun konfidensial və ya "hüquqlara xələl gəlməyən" statusunu təmin edə bilməyəcəksə, bu barədə məktubu göndərən şəxsə dərhal xəbər verməlidir.

5.4. Təvsiyə ilə bağlı ödənişlər

5.4.1. Vəkil müştəriyə başqa vəkil təvsiyə etməsinin müqabilində həmin vəkildən və ya hər hansı üçüncü şəxsdən xidmət haqqı, komisiyon haqqı və hər hansı digər ödəniş tələb edə və ya ala bilməz.

5.4.2. Vəkil onun müştəriyə təvsiyə olunmasının müqabilində heç kimə xidmət haqqı, komisiyon haqqı və hər hansı digər kompensasiya ödəyə bilməz.

5.5. Qarşı tərəflərlə əlaqə

Vəkil hər hansı bir iş və ya məsələ ilə bağlı digər vəkil tərəfindən təmsil edildiyini və ya məsləhət verildiyini bildiyi hər hansı bir şəxslə həmin iş və ya məsələ ilə bağlı digər vəkilin razılığı olmadan birbaşa ünsiyyət saxlaya bilməz (həmçinin, həmin ünsiyyət barədə digər vəkilə məlumat verməlidir).

5.6. (Bu maddə 06 dekabr 2002-ci ildə Dublində keçirilən plenar iclasın qərarı ilə çıxarılmışdır.)

5.7. Ödənişlə bağlı öhdəlik

Müxtəlif üzv ölkələrin vəkillər kollegiyalarının üzvləri arasındakı peşəkar münasibətlər çərçivəsində vəkil müştəriyə başqa bir vəkili tövsiyə etmək və ya müştərini başqa bir vəkilə yönləndirmək əvəzinə özü hər hansı bir məsələ ilə bağlı həmkarına tapşırıq verdikdə və ya həmkarının məsləhətini istədikdə, tapşırığı verən vəkil hətta müştəri müflis olsa belə, xarici həmkarının xidmət haqqını, xərclərini və sair məsrəflərini ödəməyə şəxsən məsuliyyət daşıyır. Buna baxmayaraq, sözügedən vəkillər bu məsələ ilə bağlı qabaqcadan xüsusi razılığa gələ bilərlər. Bundan əlavə tapşırıq verən vəkil öz məsuliyyətini gələcəkdə məsuliyyət daşımayacağı barədə bəyanatı xarici vəkilə təqdim etdiyi ana qədər yaranmış xidmət haqları, xərclər və sair məsrəflərlə məhdudlaşdıra bilər.

5.8. Davamlı peşə təkmilləşməsi

Vəkillər öz peşələrinin Avropa müstəvisindəki rolunu nəzərə alaraq öz peşəkar biliklərini və bacarıqlarını qorumalı və inkişaf etdirməlidir.

5.9. Üzv ölkələrin vəkilləri arasında mübahisələr

5.9.1. Əgər vəkil digər üzv ölkədəki həmkarının peşə davranışı qaydalarını pozduğunu hesab edərsə, bu barədə həmin həmkarına məlumat verməlidir.

5.9.2. Əgər müxtəlif üzv ölkələrdən olan vəkillər arasında peşə ilə bağlı hər hansı şəxsi mübahisə yaranarsa, onlar mümkün olduğu halda həmin mübahisəni əvvəlcə dostcasına həll etməyə çalışmalıdırlar.

5.9.3. Vəkil 5.9.1 və ya 5.9.2-ci bəndlərdə göstərilən məsələlərlə bağlı əvvəlcə hər iki vəkilin mənsub olduğu vəkillər kollegiyalarına və hüquq cəmiyyətlərinə məlumat vermədən digər üzv dövlətdəki həmkarına qarşı heç bir icraata başlamayacaq. Bu məlumatın verilməsində məqsəd hər iki

vəkillər kollegiyalarına və hüquq cəmiyyətlərinə vəkillərə razılığa gəlməkdə köməklik göstərməsinə imkan yaratmaqdır.

İZAHEDİCİ MEMORANDUM

Bu İzahedici Memorandum CCBE Daimi Komitəsinin müraciəti əsasında Davranış Kodeksinin ilk versiyasının hazırlanması ilə də məşğul olmuş CCBE deontologiya işçi qrupu tərəfindən hazırlanmışdır. Memorandum Kodeksin müddəalarının mənbəyini açıqlamaq, onların həllinə yönəldiyi, xüsusilə beynəlxalq fəaliyyətlərlə bağlı problemləri təsvir etmək və Üzv Ölkələrin Səlahiyyətli Qurumlarına Kodeksin tətbiqi ilə bağlı kömək göstərmək məqsədi daşıyır. Onun Kodeksin təfsiri ilə bağlı hüquqi baxımdan məcburi xarakter daşması nəzərdə tutulmamışdır. İzahedici Memorandum 28 oktyabr 1988-ci il tarixdə qəbul olunmuş və CCBE Plenumunun 19 may 2006-cı il tarixli sessiyasında yenilənmişdir. Bu İzahedici Memorandum həmçinin CCBE Nizamnaməsinə 20 avqust 2007-ci il tarixdə Plenumun Növbədənəknar Sessiyasında təsdiq olunmuş düzəlişləri də nəzərə alır. 1.4-cü maddənin şərhində göstərilən peşələrin siyahısı dəyişikliklərə açıqdır. Kodeksin orijinal versiyaları Fransız və İngilis dillərindədir. Avropa Birliyinin digər dillərinə tərcümələr milli deleqasiyaların nəzarəti altında həyata keçirilir.

1.1-ci Maddənin şərh-i – Vəkilin Cəmiyyətdəki Funksiyası

1977-ci ildə CCBE tərəfindən qəbul edilən Perucca Bəyannaməsi Avropa Birliyi daxilində vəkillərə şamil olunan peşə davranış qaydalarının fundamental prinsiplərini təsbit etmişdir. 1.1-ci Maddə vəkilin cəmiyyətdəki funksiyası barədə Perucca Bəyannaməsində qeyd edilənləri təkrarlayır və bu da öz növbəsində həmin funksiyanın həyata keçirilməsini tənzimləyən qaydalar üçün əsas təşkil edir.

1.2-ci Maddənin şərh-i – Peşə Davranış Qaydalarının Təbiəti

Bu müddəalar peşə davranış qaydalarının təbiəti ilə bağlı, həmçinin fərqli qaydaların fərqli yerli xüsusiyyətlərdən asılı olması, lakin buna baxmayaraq ümumi dəyərlərə söykənməsi barədə Perucca Bəyannaməsindəki fikirləri təkrarlayır.

1.3-cü Maddənin şərhı – Kodeksin Məqsədi

Bu müddəalar Perucca Bəyannaməsindəki prinsiplərin Avropa Birliyi, Avropa İqtisadi Zonası, İsveçrə Konfederasiyası ərazisindəki vəkillər, həmçinin CCBE-nin Müxbir və Müşahidəçi Üzv ölkələrindəki vəkillər, xüsusilə onların beynəlxalq fəaliyyəti (1.5-ci Maddədə göstərilmişdir) üçün nəzərdə tutulmuş Davranış Kodeksinə çevrilməsini ifadə edir. 1.3.2-ci Maddə Kodeksdəki əsas müddəalarla bağlı CCBE-nin xüsusi niyyətlərini əks etdirir.

1.4-cü Maddənin şərhı – Kodeksin şəxslərə görə qüvvəsi

Qaydaların 1977-ci il Vəkil Xidmətləri Direktivi və Vəkil Təsisatı Direktivi ilə müəyyən edilən bütün vəkillərə, həmçinin CCBE-nin Müxbir və Müşahidəçi Üzv ölkələrinin vəkillərinə şamil olunduğu göstərilmişdir. Bu, Direktivlərə sonradan qoşulmuş ölkələrə mənsub olan və adları düzəlişlə Direktivlərə əlavə edilmiş vəkilləri də əhatə edir. Kodeks Tam Üzv, Müxbir Üzv və ya Müşahidəçi Üzv olmasından asılı olmayaraq CCBE-də təmsil olunan bütün vəkillərə, daha dəqiq desək aşağıdakılara şamil olunur:

Albaniya Avokat
Ermənistan Pastaban
Avstriya Rechtsanwalt;
Belçika avocat / advocaat / Rechtsanwalt;
Bosniya və Herseqovina advokat / odvjetnik;
Bolqarıstan advokat;
Xorvatiya odvjetnik;
Kipr dikegóros;

Çex Respublikası advokát;
Danimarka advokat;
Estoniya vandeadvokaat;
Finlandiya asianajaja / advokat;
KYR Makedoniya advokat;
Fransa avocat;
Gürcüstan Advokati / Advokatebi
Almaniya Rechtsanwalt;
Yunanıstan dikegóros;
Macarıstan ügyvéd;
İslandiya lögmaður;
İrlandiya barrister, solicitor;
İtaliya avvocato;
Latviya zvērināts advokāts;
Lixtenşteyn Rechtsanwalt;
Litva advokatas;
Lüksemburq avocat / Rechtsanwalt;
Malta avukat, prokuratur legali;
Montenegro advokat;
Moldova Avocat
Niderland advocaat;
Norveç advokat;
Polşa adwokat, radca prawny;
Portuqaliya advogado;
Rumıniya avocat;
Serbiya advokat;
Slovakiya advokát / advokátka;
Sloveniya odvetnik / odvetnica;
İspaniya abogado / advocat / abokatu / avogado;
İsveç advokat;
İsveçrə Rechtsanwalt / Anwalt / Fürsprech / Fürsprecher /
avocat / avvocato /advokat;
Türkiyə avukat;
Ukrayna advokat;
Birləşmiş Krallıq advocate, barrister, solicitor.

Kodeksin Avropadakı digər qeyri-üzv ölkələrdəki vəkillər tərəfindən də qəbul edilməsi və beləliklə də onlarla Üzv Ölkələr arasında müvafiq sazişlər əsasında tətbiq oluna bilməsi arzu ediləndir.

1.5-ci Maddənin şərhı - Kodeksin tətbiq olunduğu fəaliyyətlərin əhatə dairəsinə görə qüvvəsi

Bu qaydalar Avropa Birliyi, Avropa İqtisadi Zonası, İsveçrə Konfederasiyası ərazisindəki vəkillər, həmçinin CCBE-nin Müxbir və Müşahidəçi Üzv ölkələrindəki vəkillər arasındakı “beynəlxalq fəaliyyətlərə” birbaşa tətbiq olunur – 1.4-cü maddəyə və 1.6-cı maddədə “Üzv Ölkə” anlayışına baxın (Həmçinin, gələcəkdə digər ölkələrdən olan vəkillərə də şamil olunma barədə yuxarıda qeyd olunanlara baxın). Beynəlxalq fəaliyyət anlayışı, məsələn A ölkəsindən olan bir vəkillə B ölkəsindən olan vəkil arasında hətta A ölkəsinin daxili hüquq məsələsi ilə bağlı əlaqələri əhatə edir; lakin A ölkəsinin vəkilləri arasında A ölkəsinin ərazisində B ölkəsi ilə bağlı bir məsələ üzrə əlaqələri əhatə etmir, bu şərtlə ki, onların heç bir fəaliyyəti B ölkəsində həyata keçirilmir. Bu anlayış həmçinin A ölkəsindən olan vəkillərin hətta A ölkəsindən B ölkəsinə göndərilən yazışma şəklində olsa belə, B ölkəsindəki fəaliyyətlərini əhatə edir.

1.6-cı Maddənin şərhı - Anlayışlar

Bu müddəa Kodeksdə istifadə edilən bir sıra anlayışları müəyyən edir: məsələn, “Üzv Ölkə”, “Mənsub olduğu Üzv Ölkə”, “Digər Üzv Ölkə”, “Səlahiyyətli Qurum”, “Direktiv 77/249/EEC” və “Direktiv 98/5/EC”. “Vəkil beynəlxalq fəaliyyətləri həyata keçirdiyi halda” ifadəsi 1.5-ci maddədə verilmiş “beynəlxalq fəaliyyətlər” anlayışına uyğun təfsir olunmalıdır.

2.1-ci Maddənin şərhı - Müstəqillik

Bu maddə əsasən Perucca Bəyannaməsində ümumi şəkildə təsbit olunmuş prinsipi təkrarlayır.

2.2-ci Maddənin şərhı – Etımad və vıcdanlılıq

Bu maddə də Perucca Bəyannaməsində əks olunmuş ümumi prinsipi təkrarlayır.

2.3-cü Maddənin şərhı – Konfıdensıallıq

Bu müddəalar əvvəla (2.3.1.-ci maddə) Perucca Bəyannaməsində təsbit olunmuş və AM&S (157/79) işində Avropa Məhkəməsi tərəfindən tanınmış ümumi prinsipləri təkrarlayır. Növbəti 2.3.2-4-cü maddələr isə həmin prinsipləri konfıdensıallıqın qorunması ilə baqlı xüsusi qaydalar şəklində açıqlayır. 2.3.2-cü maddədə konfıdensıallıqa riayət edilməsini tələb edən əsas qayda ifadə edilmişdir. 2.3.3-cü maddədə göstərilmişdir ki, bu öhdəlik, hətta sözügedən müştərinin təmsil edilməsinə xitam verdiyi halda belə, vəkil üçün məcburi xarakter daşıyır. 2.3.4-cü maddə müəyyən edir ki, vəkil konfıdensıallıqın qorunması öhdəliyinə yalnız özü riayət etməklə kifayətlənməməli, həmçinin öz şirkətinin bütün əməkdaşlarının və işçilərinin də riayət etməsini tələb etməlidir.

2.4-ci Maddənin şərhı – Digər vəkil birlıkləri tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalara hörmət

Vəkil Xıdmətləri Direktivinin 4-cü maddəsi bir üzv ölkəyə mənsub olan və Avropa Birlıyı müqaviləsinin 49-cu maddəsinə uyğun olaraq digər üzv ölkələrdə qeyri-müntəzəm və ya müvəqqəti əsaslarla xıdmət göstərən vəkillərin riayət etməli olduqları qaydalar barədə aşağıdakı müddəaları əks etdirir:

(a) hər hansı digər üzv ölkədə məhkəmə proseslərində və ya dövlət orqanlarının qarşısında müştərinin təmsil edilməsi

ilə bağlı fəaliyyətlər, yaşayış yeri və ya peşə təşkilatı üzrə qeydiyyat tələbləri istisna olmaqla, həmin dövlətdə vəkillər üçün nəzərdə tutulmuş qaydalara əsasən həyata keçirilməlidir;

- (b) bu fəaliyyətləri həyata keçirən vəkil mənsub olduğu ölkədəki öhdəliklərinə xələl gəlməməsi şərtilə digər üzv ölkənin peşə davranış qaydalarına riayət etməlidir;
- (c) bu fəaliyyətlər Birləşmiş Krallıqda həyata keçirildiyi halda, “digər üzv ölkənin peşə davranış qaydaları” dedikdə, barristerlərin və vəkillərin müstəsna səlahiyyətində olan fəaliyyətlər istisna olmaqla, solisitorlara şamil olunan peşə davranış qaydaları başa düşülür. Digər hallarda, barrister və vəkillərə şamil olunan peşə davranış qaydaları tətbiq edilir. Lakin İrlandiyadan olan barristerlərə hər zaman Birləşmiş Krallıqda barrister və vəkillərə şamil olunan peşə davranış qaydaları tətbiq olunur. Bu fəaliyyətlər İrlandiyada həyata keçirilərsə, “digər üzv ölkənin peşə davranış qaydaları” məhkəmə çıxışlarını tənzimlədiyi halda barristerlərə şamil olunan peşə davranış qaydalarını ifadə edir. Bütün digər hallarda solisitorlara şamil olunan peşə davranış qaydaları tətbiq edilir. Lakin Birləşmiş Krallıqda olan barristerlərə və vəkillərə hər zaman İrlandiyada barristerlərə şamil olunan peşə davranış qaydaları tətbiq olunur; və
- (d) yuxarıda (a) bəndində göstərilənlərdən başqa fəaliyyətləri həyata keçirən vəkil digər üzv ölkədə vəkilliyi tənzimləyən qaydalara, xüsusilə həmin ölkədə vəkilliklə bir araya sığmayan fəaliyyət, peşə məxfiliyi, digər vəkillərlə münasibətlər, maraqları toqquşan tərəflərin eyni vəkil tərəfindən təmsil edilməsinə qoyulan qadağa və ictimailiklə bağlı qaydalara, mənbəyindən asılı olmayaraq, hörmət etmək şərtilə öz mənsub olduğu ölkənin peşə davranış qaydalarına və tələblərinə riayət etməyə davam etməlidir. Bu qaydalar o halda tətbiq olunur ki, digər üzv ölkədə daimi fəaliyyət göstərməyən vəkil tərəfindən onlara riayət

edilməsi mümkündür və onlara riayət olunması həmin ölkədə vəkilin fəaliyyətlərinin düzgün həyata keçirilməsi, vəkilliyin nüfuzu və vəkilliklə bir araya sığmayan fəaliyyətlə bağlı qaydaların təmin edilməsi üçün obyektiv baxımdan əsaslıdır.

Vəkil Təsisatı Direktivi Avropa Birliyi sazişinin 43-cü maddəsinə uyğun olaraq digər üzv ölkədə daimi əsaslarla fəaliyyət göstərən vəkilin riayət etməli olduğu qaydalarla bağlı aşağıdakı müddəaları əks etdirir:

- (a) mənsub olduğu ölkədə ona şamil olunan peşə davranış qaydalarından asılı olmayaraq, digər üzv ölkənin ərazisində öz ölkəsinin peşə titulu ilə fəaliyyət göstərən vəkil digər üzv ölkənin ərazisində göstərdiyi bütün fəaliyyətlərlə bağlı digər üzv ölkədə eyni peşə titulu ilə fəaliyyət göstərən vəkillərə tətbiq olunan peşə davranış qaydalarına riayət etməlidir (6.1-ci Maddə);
- (b) digər üzv ölkə öz ölkəsinin peşə titulu ilə fəaliyyət göstərən vəkildən digər üzv ölkənin ərazisində göstərilən peşə fəaliyyətləri ilə bağlı qaydalara uyğun olaraq peşə məsuliyyətini sığortalamasını və ya peşə zəmanət fonduna qoşulmasını tələb edə bilər. Buna baxmayaraq, vəkil mənsub olduğu ölkənin qaydalarına uyğun olaraq sığorta və ya zəmanəti olduğunu sübut edərsə, öz ölkəsinin peşə titulu ilə fəaliyyət göstərən vəkil həmin sığorta və ya zəmanətin şərtlərinin və əhatə dairəsinin ekvivalent olduğu həddə bu tələbdən azad edilir. Qismən ekvivalent olduğu halda isə, digər üzv ölkənin səlahiyyətli qurumu öz ölkəsinin qaydalarına əsasən həyata keçirilmiş sığorta və ya zəmanətlə əhatə olunmayan məsələlər üçün əlavə sığorta və ya zəmanət tələb edə bilər (6.3-cü maddə); və
- (c) öz ölkəsinin peşə titulu ilə digər üzv ölkədə qeydiyyatdan keçmiş vəkil digər üzv ölkənin peşə titulu ilə qeydiyyatdan keçmiş şəxslərə yol verdiyi həddə başqa bir vəkilin, vəkil şirkətlərinin və ya birliklərinin, yaxud dövlət və ya özəl

müəssisələrin muzzdlu işçisi kimi fəaliyyət göstərə bilər (8-ci maddə);

Bu Direktivlərin heç biri ilə əhatə olunmayan və ya bu Direktivlərin tələblərindən kənar, yaxud əlavə hallarda vəkilin Avropa Birliyi hüququna əsasən digər Vəkillər Kollegiyaları və Hüquq Cəmiyyətlərinin qaydalarına riayət etməsi öhdəlikləri hər hansı konkret müddəanın, məsələn, Elektron Ticarət haqqında Direktivin (2000/31/EC) təfsirinə bağlıdır. Kodeksin əsas məqsədi “iqlat deontologiya”, yəni potensial olaraq ziddiyyət təşkil edə biləcək bir neçə milli qaydaların konkret situasiyaya tətbiq edilməsindən yarana biləcək problemləri minimuma endirmək və mümkün olduđu halda tamamilə aradan qaldırmaqdır (1.3.1-ci Maddəyə baxın).

2.5-ci Maddənin şərhı - Vəkilliklə bir araya sıđmayan fəaliyyət

Həm üzv ölkələr arasında, həm də həmin ölkələrin daxilində vəkillərin digər fəaliyyətlə, məsələn, kommərsiya fəaliyyəti ilə məşğul olmasının yol verilən həddi barədə müxtəlif fikirlər var. Vəkillərin digər fəaliyyətlə məşğul olmasını qadağan edən qaydaların əsas məqsədi vəkili onun müstəqilliyinə və ədalət mühakiməsindəki roluna xələl gətirə biləcək mənfi təsirlərdən qorumaqdır. Bu qaydalardakı fərqlər müxtəlif yerli şərtləri, vəkillərin düzgün fəaliyyətinin fərqli anlaşıması və qaydaların hazırlanmasında fərqli üsulları əks etdirir. Məsələn, bəzi hallarda vəkilin müəyyən işlərdə işləməsinə tam qadağa var, bəzi hallarda isə digər işlərdə işləməyə ümumilikdə icazə var, bu şərtlə ki, vəkillərin müstəqiliyinin təminatı üçün xüsusi qaydalara riayət olunsun.

2.5.2-ci və 3-cü maddələr üzv ölkələrdən birinin vəkilinin digər üzv ölkənin peşə birliyinin üzvü olmadığı halda, həmin ölkədə beynəlxalq fəaliyyətlə (1.5-ci maddə ilə müəyyən edildiyi kimi) məşğul olması ilə bağlı müxtəlif şərtləri müəyyən edir.

2.5.2-ci maddə digər ölkədəki məhkəmə və ya həmin ölkənin dövlət orqanlarının qarşısındakı proseslərdə iştirak edən vəkillərin həmin üzv ölkənin vəkilliklə bir araya sığmayan fəaliyyətlə bağlı qaydalarına tam riayət etmələrini tələb edir. Bu qayda vəkilin həmin ölkədə daimi əsaslarla fəaliyyət göstərən göstərməməsindən asılı olmayaraq tətbiq edilir. Digər tərəfdən, 2.5.3-cü maddə digər üzv ölkədə daimi əsaslarla fəaliyyət göstərən vəkilin yalnız hüquq fəaliyyəti ilə bağlı olmayan kommersiya və ya digər fəaliyyətlərlə bilavasitə məşğul olmaq istədiyi halda digər üzv ölkənin vəkilliklə bir araya sığmayan və ya qadağan olunan fəaliyyətlə bağlı qaydalarına riayət etməsini tələb edir.

2.6-cı Maddənin şərhı – İctimailik

“İctimailik” ifadəsi fərdi vəkillərin və vəkil şirkətlərinin ictimailiyini əhatə edir, lakin vəkillər kollegiyaları və hüquq cəmiyyətləri tərəfindən bütövlükdə öz üzvləri üçün təşkil edilən korporativ ictimailiyə şamil edilmir. Üzv ölkələrdə vəkillərin ictimailiyini tənzimləyən qaydalar xeyli fərqlidir. 2.6-cı maddədən aydın olur ki, beynəlxalq fəaliyyət zamanı ictimailiklə bağlı ümumi qəbul edilmiş qadağa yoxdur. Bununla belə, vəkillər öz peşə davranış qaydaları ilə təsbit olunmuş qadağalara və məhdudiyyətlərə, həmçinin Vəkil Xidmətləri Direktivi və Vəkil Təsisatı Direktivinə əsasən digər üzv ölkənin onlar üçün məcburi olan qadağalarına və məhdudiyyətlərinə riayət etməlidirlər.

2.7-ci Maddənin şərhı – Müştərinin marağı

Bu maddə vəkilin müştərinin maraqlarını öz və ya digər vəkil həmkarlarının maraqlarından üstün tutmalı olduğu barədə ümumi prinsipi vurğulayır.

2.8-ci Maddənin şərhı – Vəkilin müştəri qarşısındakı məsuliyyətinin həddi

Bu maddədən aydın olur ki, vəkilin beynəlxalq fəaliyyəti zamanı öz müştərisi qarşısındakı məsuliyyətini müqavilə əsasında və ya məhdud məsuliyyətli cəmiyyət, kommandit ortaqlığı, yaxud məhdud məsuliyyətli ortaqlıqdan istifadə etməklə məhdudlaşdırması ilə bağlı ümumi qəbul edilmiş qadağa yoxdur. Bununla belə maddədə göstərilir ki, bu, həmin ölkədəki müvafiq qanunvericiliyin və müvafiq peşə davranış qaydalarının icazə verdiyi halda mümkündür. Bir sıra ölkələrdə qanun və ya peşə davranış qaydaları məsuliyyətin bu cür məhdudlaşdırılmasını qadağan edir və ya məhdudlaşdırır.

3.1-ci Maddənin şərhə – Tapşırığın qəbulu və ləğvi

3.1.1-ci maddə münasibətlərin vəkillə müştəri arasında qurulmasını və vəkilin tapşırıqları faktiki olaraq birbaşa və ya səlahiyyətli nümayəndə vasitəsilə müştəridən almasını təmin etmək üçün hazırlanmışdır. Vasitəçinin səlahiyyətli olub-olmamasını və müştərisinin istəklərini aydınlaşdırmaq məsuliyyəti vəkilin üzərinə düşür.

3.1.2-ci maddə vəkilin öz vəzifələrini necə icra etməli olduğu barədədir. Ona verilmiş tapşırıqların yerinə yetirilməsi ilə bağlı vəkilin fərdi öhdəlik daşması barədə müddəa o deməkdir ki, vəkil işi üçüncü şəxslərə tapşırmaqla həmin məsuliyyətdən yayına bilməz. Bu maddə vəkilin müvafiq qanunvericiliyin və ya peşə davranış qaydalarının yol verdiyi həddə öz hüquqi məsuliyyətini məhdudlaşdırmağa çalışmasını qadağan etmir (2.8-ci maddəyə baxın).

3.1.3-cü maddə beynəlxalq fəaliyyət zamanı, məsələn, vəkildən digər ölkədən olan və müvafiq qanunvericilik və ya praktika ilə tanış olmayan vəkil və ya müştəri üçün müəyyən məsələ ilə məşğul olması və ya vəkilin tanış olmadığı digər ölkənin qanunvericiliyi ilə bağlı məsələyə baxması istənilədiyi halda xüsusi əhəmiyyət kəsb edən prinsipi ifadə edir.

Vəkilin ilk olaraq tapşırıqları qəbul etməmək hüququ var. Lakin 3.1.4-cü maddəyə əsasən vəkil tapşırıqları qəbul etdiyi halda müştərinin maraqlarının qorunmasını təmin etmədən tapşırıqdan imtina edə bilməz.

3.2-ci Maddənin Şərhi – Maraqların toqquşması

3.2.1-ci maddə vəkilin eyni bir məsələ ilə bağlı iki və ya daha çox müştərini təmsil etməsini qadağan etmir; bu şərtlə ki, onların maraqları faktiki olaraq toqquşmur və toqquşmanın yaranması ilə bağlı əhəmiyyətli risk yoxdur. Əgər vəkil iki və ya daha çox müştərini təmsil edirsə və sonradan həmin müştərilər arasında maraqların toqquşması, etimadın pozulması riski və ya vəkilin müstəqilliyinə xələl gətirə biləcək digər hallar yaranırsa, bu halda vəkil həmin müştəriləri təmsil etməyi dayandırmalıdır.

Bəzi hallarda eyni vəkilin təmsil etdiyi iki və ya daha çox müştəri arasında mübahisələr yarana və bu zaman vəkilin vasitəçi kimi hərəkət etməsi məqsədə müvafiq ola bilər. Bu cür hallarda həmin müştərilər arasında vəkilin fəaliyyətinin dayandırılmasını tələb edən maraqların toqquşması olub-olmadığına vəkil özü qərar verməlidir. Əgər yoxdursa, vəkil vəziyyəti müştərilərə izah etməyin, onların razılığını almağın və onlar arasındakı mübahisəni həll etmək üçün vasitəçi kimi hərəkət etməyin və yalnız bu vasitəçilik cəhdi alınmadıqda onları təmsil etməyi dayandırmağın məqsədə müvafiq olub-olmadığını müəyyən edə bilər.

3.2.4-cü maddə 3-cü maddənin yuxarıda göstərilən müddələrini birgə fəaliyyət göstərən vəkillərə də şamil edir. Məsələn, hər müştərini fərqli vəkil təmsil etsə belə, bir şirkətin iki müştərisi arasında maraqların toqquşması varsa, şirkət həmin müştəriləri təmsil etməyi dayandırmalıdır. Digər tərəfdən, istisna olaraq İngilis vəkillərinin birləşdiyi və hər vəkilin öz müştərilərini fərdi qaydada təmsil etdiyi Palatalarda müxtəlif vəkillərin maraqları toqquşan müştəriləri təmsil etməsinə yol verilir.

3.3-cü Maddənin Şərhi – Pactum de Quota Litis

Bu müddəalar spekulativ məhkəmə icraatını təşviq etdiyinə və sui-istifadəyə açıq olduğuna görə şərtli ödənişlərlə (pactum de quota litis - iş yalnız uğurla başa çatdığı halda ödəniş edilməsi) bağlı tənzimlənməyən müqavilələrin ədalət mühakiməsinin düzgün həyata keçirilməsinə zidd olduğu barədə bütün üzv ölkələrin ümumi mövqeyini əks etdirir. Bununla belə, bu müddəalar işin nəticələrinə görə və ya yalnız iş uğurla nəticələndiyi halda, vəkillərə ödənişlərin edilməsi ilə bağlı sazişlərin qarşısını almağa yönəlməmişdir; bu şərtlə ki, həmin razılaşmalar müştərinin qorunması və ədalət mühakiməsinin düzgün həyata keçirilməsi məqsədilə kifayət qədər tənzimlənir və nəzarət altındadır.

3.4-cü Maddənin şərhı - Ödənişin (xidmət haqqının) məbləğinin tənzimlənməsi

3.4-cü maddə üç tələbi müəyyən edir: vəkıl ödənişlərinin müştəriyə açıqlanmasının ümumi standartı, ödənişlərin məbləğinin ədalətli və ağlabatan olması tələbi və tətbiq olunan hüquq və peşə davranış qaydalarına riayət olunması tələbi.

Bir çox üzv ölkələrdə vəkillərin xidmət haqlarının milli qanunvericiik və ya davranış qaydalarına əsasən, Vəkillər Kollegiyasının müvafiq səlahiyyətlərinə istinad etməklə və sair şəkildə tənzimləyən mexanizmlər mövcuddur. Vəkıl Təsisatı Direktivi ilə tənzimlənen hallarda vəkılə həm öz ölkəsinin qaydaları, həm də digər üzv ölkənin qaydaları tətbiq olunduğu üçün ödəniş əsasının hər iki qaydalara uyğun olması tələb oluna bilər.

3.5-ci Maddənin şərhı - Ödənişin (xidmət haqqının) əvvəlcədən ödənilməsi

3.5-ci maddə vəkılın xidmət haqqı və digər ödənişlərin əvvəlcədən ödənilməsinə tələb etməsinə icazə verir, amma həmin

məbləğin ağlabatan həddə olmasını tələb edir. İmtina etmək hüququ ilə bağlı 3.1.4-cü maddəyə baxın.

3.6-cı Maddənin şərhı – Ödənişin (xidmət haqqının) qeyri-vəkillə bölüşdürülməsi

Bəzi üzv ölkələrdə vəkillərin müəyyən digər təsdiq olunmuş hüquq və ya qeyri-hüquq peşələrinin üzvləri ilə birgə fəaliyyət göstərmələrinə icazə verilir. 3.6.1-ci maddə bu cür təsdiq olunmuş birliklər daxilində ödənişlərin bölüşdürülməsini qadağan etmir. Bu maddə, həmçinin Kodeksin şamil olunduğu vəkillərin (1.4-cü maddəyə baxın) digər hüquqsünaşlarla, məsələn, qeyri-üzv ölkələrdən olan vəkillər və ya üzv ölkələrdəki digər hüquq peşələrinin nümayəndələri, məsələn, notariuslarla ödənişləri bölüşdürmələrini qadağan etmir.

3.7-ci Maddənin şərhı – Məhkəmə xərcləri və hüquqi yardım

3.7.1-ci maddə barışıq sazişi bağlamağa çalışmaq və mübahisələrin alternativ həlli üsullarına müraciət edilməsinin təklif edilməsi barədə məsləhətlərin verilməsi də daxil olmaqla mübahisələri müştəri üçün daha az xərclə həll etməyə çalışmağın əhəmiyyətini vurğulayır

3.7.2-ci maddə vəkilin müştərini hüquqi yardım imkanlarının mövcudluğu barədə məlumatlandırmasını tələb edir. Üzv ölkələrdə hüquqi yardım imkanları barədə xeyli fərqli müddəalar var. Beynəlxalq fəaliyyət zamanı vəkil yaddan çıxarmamalıdır ki, onun tanış olmadığı milli qanunvericiliyin hüquqi yardımla bağlı normaları tətbiq oluna bilər.

3.8-ci Maddənin şərhı – Müştərinin vəsaitləri

3.8-ci maddə CCBE tərəfindən 1985-ci ilin noyabrında Brüsseldə qəbul edilən Avropa Birliyi daxilində müştərilərin vəkillər tərəfindən saxlanılan vəsaitlərinə düzgün nəzarət edilməsi və

sərəncam verilməsini tənzimləyən minimum qaydaların qəbul edilməsinin zəruriliyi barədə tövsiyələri əks etdirir. 3.8-ci maddə riayət edilməli minimum standartları müəyyən edir, lakin müştərilərin vəsaitlərinin daha geniş və daha sərt qorunmasını təmin edən dövlətdaxili sistemlərin detallarına müdaxilə etmir. Müştərinin vəsaitlərini saxlayan vəkil, hətta beynəlxalq fəaliyyət zamanı belə, üzvü olduğu vəkillər kollegiyasının qaydalarına riayət etməlidir. Vəkil bir neçə üzv ölkənin qaydaları tətbiq edilməli olduğu halda, xüsusilə Vəkil Təsisatı Direktivinə əsasən digər üzv ölkədə daimi fəaliyyət göstərirsə, ortaya çıxan məsələlər barədə məlumatlı olmalıdır.

3.9-cu Maddənin şərhı – Peşə məsuliyyətinin sığortası

3.9.1-ci maddə də CCBE tərəfindən 1985-ci ilin noyabrında Brüsseldə qəbul edilmiş Avropa Birliyi daxilindəki bütün vəkillərin onlara qarşı peşə məsuliyyəti ilə bağlı iddia risklərindən sığortalanmasının zəruriliyi barədə tövsiyəni əks etdirir. 3.9.2-ci maddə 3.9.1.-ci maddədə göstərilən əsasla sığorta əldə edilə bilmədiyi halı tənzimləyir.

4.1-ci Maddənin şərhı – Məhkəmələrdə davranış qaydaları

Bu müddəə vəkilin prosesində iştirak etdiyi məhkəmə və ya tribunalın qaydalarına riayət etməli olduğu prinsipi ifadə edir.

4.2-ci Maddənin şərhı – Məhkəmə prosesində qanunauyğun davranış

Bu müddəə çəkişmə prosesində vəkilin rəqibinə qarşı haqsız üstünlük əldə etməyə çalışmasına yol verilməməsi ilə bağlı ümumi prinsipi əks etdirir. Məsələn, vəkil müvafiq prosesual qaydaların yol verdiyi hallar istisna olmaqla, qabaqcadan qarşı tərəfi təmsil edən vəkilə xəbər vermədən hakimlə əlaqə yaratmamalı və ya qarşı tərəfi təmsil edən vəkilə kifayət qədər

qabaqcadan vermədiyi sübutları, qeydləri və ya sənədləri hakimə təqdim etməməlidir. Qanunla qadağan edilməyən həddə vəkil qarşı tərəf və ya onun vəkili tərəfindən gələn barışıq təkliflərini qarşı tərəfin vəkilinin aydın razılığı olmadan hakimə açıqlamamalı və təqdim etməməlidir (4.5-ci maddəyə baxın).

4.3-cü Maddənin şərhı – Məhkəmədə davranış

Bu müddəa bir tərəfdən məhkəmə və qanunlara hörmət edilməsi ilə, digər tərəfdən müştərinin maraqlarının ən yaxşı şəkildə təmin edilməsinə çalışmaq arasındakı zəruri balansı əks etdirir.

4.4-cü Maddənin şərhı – Yanlış və ya çaşdırıcı məlumat

Bu müddəa vəkilin heç vaxt məhkəməyə bilərəkdən yanlış və ya çaşdırıcı məlumat verməməli olduğunu əks etdirir. Bu, məhkəmələrlə vəkillik arasında etimadın olması üçün zəruridir.

4.5-ci Maddənin şərhı – Arbitrlərlə münasibətlər

Bu müddəa məhkəmələrlə bağlı öncəki müddəaların məhkəmə və kvazi məhkəmə funksiyaları olan digər şəxslərə də şamil olduğunu bildirir.

5.1-ci Maddənin şərhı – Vəkil peşəsinin "korporativ ruhu"

Perucca Bəyannaməsindəki ifadələrə əsaslanan bu müddəalar vəkilliyin öz üzvləri arasında etimad və əməkdaşlığa əsaslanan münasibətləri təmin etməsinin cəmiyyət üçün faydalı olduğunu vurğulayır. Lakin bu, vəkilliyin maraqlarını ədalətin və ya müştərilərin maraqlarından üstün tutmağa əsas vermi (2.7-ci maddəyə baxın).

5.2-ci Maddənin şərhı – Üzv ölkələrin vəkilləri arasında əməkdaşlıq

Bu maddə müxtəlif üzv ölkələrin vəkilləri arasında yanlış anlaşılmaların qarşısının alınması məqsədilə Perucca Bəyannaməsində təsbit edilmiş prinsipə əsaslanır.

5.3-cü Maddənin şərh-i – Vəkillər arasında yazışma

Bəzi üzv ölkələrdə vəkillər arasındakı danışıqlara (yazılı və ya şifahi) adətən vəkillər tərəfindən konfidensial saxlanılmalı məlumat kimi yanaşılır. Bu o deməkdir ki, həmin danışıqların məzmunu üçüncü şəxslərə açıqlana, vəkillərin müştərilərinə ötürülə və heç bir halda məhkəməyə təqdim oluna bilməz. Bəzi üzv ölkələrdə danışıqlar konfidensial olaraq müəyyən edilmədiyi halda bu cür qaydalar tətbiq edilmir.

Bəzi üzv ölkələrdə isə vəkil başqa şəxsləri təmsil edən həmkarı ilə olan danışıqları barədə öz müştərisinə tam məlumat verməlidir və məktubun konfidensial olaraq işarələnməsi onun ünvanlandığı vəkil və onun müştərisi üçün nəzərdə tutulmuş hüquqi məsələ olduğunu və üçüncü şəxslər tərəfindən sui-istifadə olunmamalı olduğunu bildirir.

Bir sıra ölkələrdə vəkil məktubun mübahisəni barışıq yolu ilə həll etmək məqsədi ilə göndərildiyini və məhkəməyə təqdim edilməməli olduğunu bildirmək istəyərsə, məktubu “hüquqlara xələl gəlməyən” olaraq işarələməlidir.

Üzv ölkələrdəki bu mühüm fərqlər bir çox yanlış anlaşılmaya yol açır. Buna görə də, vəkillər beynəlxalq fəaliyyət zamanı çox diqqətli olmalıdırlar.

Vəkil digər üzv ölkədəki həmkarına vəkillər arasında məxfi və ya “hüquqlara xələl gəlməyən” şəkildə saxlanılmalı olan məktub göndərmək istədiyi halda əvvəlcə məktubun həmin əsasla qəbul edilib-edilməyəcəyini soruşmalıdır. Yazışmanın bu cür əsasla qəbul edilməsini istəyən vəkil yazışmada və ya müşayiətedici məktubda bunu açıq şəkildə bildirməlidir.

Məktubun ünvanlandığı vəkil həmin əsasla məktubu qəbul edə və qəbul edilməsini təmin edə bilməyəcəksə, dərhal göndərən

şəxsə məktubu göndərməməsi barədə məlumat verməlidir. Əgər məktub artıq alınmışdırsa, alıcı onun məzmununu açıqlamadan və ya hər hansı şəkildə istinad etmədən məktubu geri qaytarmalıdır, əgər alıcının mənsub olduğu ölkənin qanunları və ya qaydaları alıcının bu qaydaya riayət etməsinə yol vermirsə, alıcı dərhal göndəricini məlumatlandırmalıdır.

5.4-cü Maddənin şərh-i – Tövsiyə ilə bağlı ödənişlər

Bu maddənin ifadə etdiyi prinsipə əsasən, vəkil sırf müştəri tövsiyə edilməsi üçün ödəniş etməməli və ya ödəniş almamalıdır, çünki bu, müştərinin sərbəst şəkildə vəkil seçmək və ya müştəriyə mümkün ən yaxşı xidmətin tövsiyə edilməsi hüququnun pozulması riski yaradır. Bu müddəə vəkillərin düzgün əsasla ödənişlərin bölüşdürülməsi razılaşmalarını qadağan etmir (3.6-cı maddəyə baxın).

Bəzi üzv ölkələrdə vəkillərin müəyyən hallarda komisyona haqqı almasına və tutmasına icazə verilir, bu şərtlə ki: a) müştərinin maraqları qorunur, b) müştəriyə tam məlumat verilir və c) müştəri komisyona haqqının tutulmasına razılıq verir. Bu cür hallarda vəkil tərəfindən komisyona haqqının tutulması müştəriyə göstərilən xidmətin müqabilində vəkilin aldığı ödənişin bir hissəsi kimi qiymətləndirilir və vəkillərin gizli gəlir əldə etməsinin qarşısını almaq məqsədilə qadağan edilmiş tövsiyə ödənişlərinə aid deyil.

5.5-ci Maddənin şərh-i – Qarşı tərəflərlə əlaqə

Bu müddəə ümumi qəbul edilmiş bir prinsipi əks etdirir və vəkillər arasında fəaliyyətin rahat həyata keçirilməsi və digər vəkilin müştərisindən sui-istifadə edilməsi cəhdlərinin qarşısını almaq məqsədi daşıyır.

5.6-cı Maddənin şərh-i – Vəkilin dəyişdirilməsi

5.6-cı maddə vəkilin dəyişdirilməsi məsələsini tənzimləyirdi. Bu maddə 06 dekabr 2002-ci ildə Kodeksdən çıxarılmışdır.

5.7-ci Maddənin şərhı – Ödənişlə bağlı öhdəlik

Bu maddə əsasən Perucca Bəyannaməsində göstərilən müddəaları təkrarlayır. Ödənilməmiş xidmət haqları ilə bağlı yanlış anlaşılmalər müxtəlif üzv ölkələrdən olan vəkillər arasında fikir ayrılığının əsas səbəbi olduğuna görə xarici həmkarına ödənişlərlə bağlı öhdəliyini istisna etmək və ya məhdudlaşdırmaq istəyən vəkilin sövdələşmədən əvvəl bu barədə aydın razılığa gəlməsi vacibdir.

5.8-ci Maddənin şərhı – Davamlı peşə təkmilləşməsi

Hüquqda baş verən yenilikləri mütəmadi izləmək və məlumatlı olmaq peşə borcudur. Xüsusilə, vəkillərin öz fəaliyyət sahələrinə Avropa hüququnun artan təsiri barədə məlumatlı olmaları vacibdir.

5.9-cu Maddənin şərhı – Üzv ölkələrin vəkilləri arasında mübahisələr

Vəkil digər üzv ölkədəki həmkarına qarşı mövcud olan hər hansı hüquqi və digər mexanizmlərdən istifadə etmək hüququna malikdir. Buna baxmayaraq peşə davranış qaydalarının pozulduğu və ya peşə fəaliyyəti ilə bağlı mübahisə yarandığı halda göstərilən mexanizmlər istifadə olunmamışdan qabaq zəruri olduğu zaman vəkillər kollegiyalarının və hüquq cəmiyyətlərinin də yardımı ilə həmin mübahisələrin dostcasına həllinə səy göstərilməsi arzu olunandır.

**Avropada vəkil peşəsinə dair əsas
prinsiplər haqqında Xartiya
və
Avropa vəkillərinin davranıř
Kodeksi**

Kitab pulsuz paylanılır.

Kağız formatı 14,8x21, A5, Ofset 780 qr/m²,
Tiraj: 1000

“TimePrint” m tb sində ofset üsulu ilə çap olunmuřdur.

Bakı, ř.Məmmədova 208,
Tel: +994 12 563 18 02